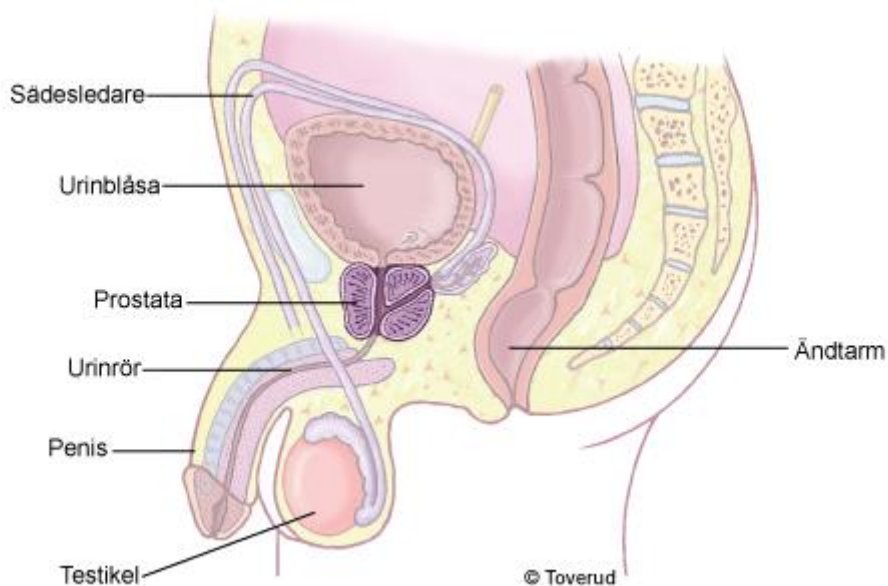

Prostatabesvär

Allmänt

Prostatakörteln ligger runt urinröret och har till uppgift att bilda transportvätska åt mannens spermier. Med åldern kan prostatakörteln förstoras. Ofta gör det att urinröret trycks ihop och urinen får svårare att passera.

Prostatakörteln ligger runt urinröret och har till uppgift att bilda transportvätska åt spermerna.

Ungefär varannan man över 60 år, och fyra av fem män över 80 år, har prostataförstoring. Att förstoringen är godartad innebär att man inte har cancer.

Drygt hälften av alla män som får godartad prostataförstoring har besvär. Oftast är besvären oförändrade under lång tid, men de kan både förbättras och försämrats.

Prostatacancer är den vanligaste cancerformen hos män, men alla tumörer behöver inte behandlas och man kan leva med dem utan att få några besvär.

Det är oklart vad som orsakar prostatacancer, men om man har flera släktingar med sjukdomen är risken något större att man får cancerformen.

Man kan bli frisk från prostatacancer, men även om man inte blir det kan man ofta leva ett bra liv i många år trots sjukdomen.

Symtom

Vanliga symtom är att urinstrålen blir svagare, att man behöver krysta för att tömma blåsan helt eller att det känns som att blåsan inte blir helt tömd.

Det kan också bli avbrott en eller flera gånger när man kissar. Man kan behöva kissa ofta, få bråttom till toaletten och behöva gå upp flera gånger på natten. Ibland hinner urin läcka ut innan man hinner fram till toaletten.

Om man får svåra besvär kan man få totalstopp, vilket gör att man inte kan kissa alls. Man kan också få stenar i urinblåsan och någon enstaka gång problem med njurarna.

Urinvägsinfektion och stopp

Om det inte går att tömma blåsan helt, och det kommer in bakterier i blåsan, kan man få en urinvägsinfektion. Då brukar det svida när man kissar och man kan få täta trängningar och ibland feber och blod i urinen.

Vid vissa tillfällen blir det totalt stopp för urinen, så kallad urinstämna. Då känner man svåra trängningar och stark smärta. När urinen får svårt att passera, kan också njurarna påverkas, men det är ovanligt.

Om blåsan inte töms ordentligt, och man har väldigt mycket urin kvar i blåsan, kan det leda till urininkontinens. Det innebär att små mängder urin ofta läcker både på dagen och natten.

Utredning

Besvär från prostatan framför allt vid blödning, smärtor eller urinstopp bör undersökas. Vid lindrigare symtom kan en enklare utredning vara motiverad.

Undersökning av prostatakörteln görs genom ändtarmsöppningen. Läkaren tar på sig en handske och för försiktigt in ett finger i ändtarmsöppningen för att kunna känna på prostatan. Undersökningen kan kännas lite obehaglig men gör inte ont. Läkaren bedömer hur stor prostatan är och om det finns hårda knölar i vävnaden. Ofta tas ett blodprov PSA (Prostate-Specific Antigen Test, se nedan) som komplettering.

Om läkaren finner skäl för fortsatt utredning eller operation skrivs remiss till urologspecialist, som kan komplettera med ultraljud och provtagning med finnålsbiopsi. Utredningen syftar till att utesluta eller verifiera en prostatacancer.

PSA provet kan styrka misstanken på prostatacancer, men ett positivt prov får inte leda till onödig cancerbehandling. Den viktigaste nackdelen är att många som PSA-testas får cancerdiagnos och behandling i onödan, eftersom deras prostatacancer aldrig skulle ha utvecklats till någon allvarlig sjukdom. Det är betydligt fler män som behandlas i onödan efter PSA-prov, än som botas från en livshotande cancer. Läs gärna denna skrift om PSA-provet innan du ber din läkare om ett sådant prov. <http://www.socialstyrelsen.se/Lists/Artikelkatalog/Attachments/17992/2010-4-10.pdf>

Behandling

En förstorad prostata kan behandlas med läkemedel eller operation. Operationen består i en skrapning av urinröret genom prostatan, vilket ger ett bättre urinflöde.

Operation av förstorad prostata rekommenderas i regel vid följande symtom:

- urinstämna, det vill säga totalt stopp för urinen
- sämre funktion i njurarna
- upprepade urinvägsinfektioner
- upprepade blödningar från prostata
- stenar i urinblåsan
- stora besvär att tömma blåsan.

Läkemedelsbehandlingen vid förstorad prostata måste i regel pågå i livstid. Läkemedlen har bara effekt när man har en mer påtaglig förstoring av prostatakörteln. När körtelns storlek minskar kan urineringsbesvären bli lindrigare hos en del män, men inte alla. Det kan ta upp till ett halvår innan medicinerna ger full effekt. Se vidare information här: <http://www.1177.se/Vastra-Gotaland/Fakta-och-rad/Sjukdomar/Godartad-prostataforstoring/#section-2>

Vid prostatacancer kan man i vissa lindriga fall avvakta med behandling under fortsatt läkarkontroll. Som alternativ för behandling finns operation och/eller strålbehandling. Mer om detta kan du läsa här: <http://www.1177.se/Vastra-Gotaland/Fakta-och-rad/Sjukdomar/Prostatacancer/#section-2>

Hör gärna av er om innehållet i mina Hälsobrev och föreslå gärna nya ämnen.

Jan Ejdebäck, j.ejdeback@telia.com